

ZOEM

Steunpunt Gelijkekansenbeleid zoemt in op ECHTSCHIEDING BIJ PERSONEN VAN TURKSE EN MAROKKAANSE HERKOMST.

dr. Marjan Van Aerschot (edit.) - juli 2009

Verantwoording

ZOEM is een artikelenreeks over gelijkemansentema's waarover binnen het Steunpunt Gelijkekansenbeleid onderzoek wordt verricht: gender, etniciteit en seksuele voorkeur. In de artikels zoemen we in op bepaalde aspecten van gelijke kansen door het bespreken van cijfergegevens uit afgerond onderzoek in Vlaanderen en daarbuiten. We brengen bestaande gegevens samen in een overzichtelijk artikel waarvan de verschillende onderdelen ook apart gelezen kunnen worden. De navigatiemogelijkheden (links) in de mailing en op de website ondersteunen deze doelstelling. ZOEM past in de strategie voor een betere ontsluiting van onderzoeksgegevens over gelijke kansen. De eerste ZOEM van de reeks gaat over holebi's en kwam uit in september 2007. ZOEM nummer twee heeft allochtone vrouwen als onderwerp, de derde ZOEM handelt over alleenstaand ouderschap en gender. In ZOEM 4 bestuderen we de verschillen tussen mannen en vrouwen met een zelfstandig beroep. ZOEM nummer 5 focust op de sociaal-culturele integratie bij allochtonen. In ZOEM nr 6 gaan we dieper in op de schoolloopbanen van holebi's. Het thema van deze zevende ZOEM is dat van echtscheiding bij mannen en vrouwen van Turkse en Marokkaanse herkomst.

Inleiding

Echtscheiding is van alle culturen, maar in de ene cultuur is het al wat meer ingeburgerd als in de andere. In de Westerse cultuur is echtscheiding bezig aan een stevige opmars. Er lopen steeds meer huwelijken op de klippen en de haalbaarheid van een huwelijk tot de dood het koppel scheidt, wordt door velen in vraag gesteld. Echtscheiding en de nieuwe leefvormen die erop volgen maken meer en meer deel uit van ieders leefwereld. Op school zijn er neergeschreven procedures als houvast voor leerkrachten: wie van de ouders mag de kinderen afhalen, wie krijgt het rapport mee, moet er voor elke ouder een apart oudercontact worden vastgelegd, ... ? De kinderen worden experts in koffers in- en uitpakken en voor de gelukkige exen worden echtscheidingsfeestjes gebouwd. Onze maatschappij past zich aan.

Dat echtscheiding niet zo'n feest is, wordt duidelijk in het tweedelig rapport van dr. Suzana Koelet (Steunpunt Gelijkekansenbeleid) over "Echtscheiding bij personen van Turkse en Marokkaanse herkomst". Deel 1 (Koelet e.a., 2009a) van dit rapport bevat de resultaten van een literatuurstudie, waarbij Koelet medewerking kreeg van Prof. dr. Philip Hermans (Steunpunt Gelijkekansenbeleid), Prof. dr. Nan Torfs (Faculteit Rechten - Universiteit Hasselt) en Kristien Vanvoorden (Steunpunt IPR - Minderheden Centrum). Deel 2 (Koelet e.a., 2009b) omvat een kwantitatief luik van dr. Martine Corijn en dr. Edith Lodewijckx (Studiedienst van de Vlaamse Regering) en een kwalitatieve studie van Koelet, bijgestaan door Prof. dr. Dimitri Mortelmans en Anneleen d'Hooge (Centrum voor Longitudinaal Levensloop Onderzoek (CELLO)). Deze ZOEM is voornamelijk gebaseerd op het kwantitatieve luik van dr. Martine Corijn en dr. Edith Lodewijckx (Studiedienst van de Vlaamse Regering), maar ook conclusies uit de andere delen komen hier en daar aan bod. Het doel van het kwantitatieve luik van bovengenoemde studie, en van deze ZOEM, is nagaan in

welke mate echtscheiding voorkomt bij personen van Turkse, Marokkaanse of Belgische afkomst in het Vlaamse Gewest en inzicht krijgen in verschillen tussen, maar ook binnen de groepen.

In het onderzoek wordt een onderscheid gemaakt tussen verschillende migratietypes (Corijn & Lodewijckx, 2009a) en wordt er gekeken of deze van belang zijn voor de echtscheidingscijfers. Het eerste migratietype dat wordt onderscheiden zijn de Turkse en Marokkaanse huwelijksmigranten. Dit zijn personen van Turkse of Marokkaanse herkomst, die ten tijde van hun huwelijk naar België zijn gemigreerd. Een tweede migratietype zijn de migranten van de eerste generatie. Dit zijn migranten die naar België kwamen nadat ze de leeftijd van 18 jaar hebben bereikt, maar buiten de context van een huwelijk. Indien ze de leeftijd van 18 jaar nog niet hebben bereikt bij aankomst in België, worden ze tot de tussengeneratie gerekend. Tweede generatie migranten zijn migranten die in België geboren zijn, alsook de migranten die voor ze 7 jaar oud waren naar België kwamen.

In wat volgt bespreken we de cijfergegevens die het onderzoek van Corijn & Lodewijckx (2009 a,b) bij elkaar hebben gebracht. We bekijken eerst hoe het gesteld is met de huwelijken van personen van Turkse en Marokkaanse herkomst in het Vlaamse Gewest: wie huwt er met wie op welke leeftijd en zijn er verschillen tussen de verschillende landen van herkomst en migratietypes? In een tweede deel bespreken we de prevalentie van echtscheiding bij de verschillende groepen die we onderscheiden, waarbij we onder andere ook rekening houden met de huwelijksduur. De derde paragraaf handelt over de leefvorm waarin personen van Turkse en Marokkaanse herkomst na een echtscheiding terecht komen. Ten slotte bekijken we in een laatste deel ook de situatie van de kinderen van Turkse en Marokkaanse herkomst die geconfronteerd worden met echtscheiding.

1 Huwelijken

Van alle personen in het Vlaams Gewest, geboren tussen 1949 en 1985, is 61% van de autochtone mannen ooit gehuwd (geweest) (cijfers tot 2004), tegenover 78% van de mannen met een Turkse herkomst en 65% van de mannen van Marokkaanse afkomst (zie Tabel 1). Turkse Vlamingen zijn dus veel vaker al gehuwd (geweest) dan de andere mannen in Vlaanderen. Bij de vrouwen zien we iets hogere percentages: 69% van de autochtone vrouwen in Vlaanderen tussen 18 en 54 jaar is al gehuwd (geweest), terwijl dit bij de vrouwen van Turkse (85%) en Marokkaanse (78%) afkomst duidelijk hoger ligt.

Uiteraard scoren de huwelijksmigranten hier het hoogst (100%): zij zijn allen na een huwelijk naar België gekomen, waarbij het huwelijk de basis vormt voor hun verblijfsvergunning. Huwelijksmigratie is op dit moment de belangrijkste manier voor mensen van Marokkaanse en Turkse afkomst om zich legaal in België te vestigen (Koelet e.a., 2009a). Het aandeel ooit-gehuwden daalt naargelang het migratietype: de eerste generatie migranten zijn (relatief gezien) vaker al gehuwd (geweest) in vergelijking met de andere migratietypes die we onderscheiden, uitgezonderd de huwelijksmigranten. Dit is onder meer te verklaren door de leeftijd van de eerste generatie migranten, die gemiddeld hoger ligt dan bij de migranten uit de andere migratietypes.

Tabel 1. Personen die ooit huwden, naar migratietype, herkomst en geslacht, Vlaams Gewest, 2004

	Mannen			Vrouwen		
	BE	TU	MA	BE	TU	MA
Aantal personen, geboren in 1949-1985 (18-54 jaar)	1.381.440	24.529	25.931	1.338.991	22.857	23.464
<i>% ooit-gehuwd:</i>						
Totaal	61	78	65	69	85	78
Huwelijksmigranten	--	100	100	--	100	100
Eerstegeneratie	--	88	74	--	93	90
Tussengeneratie	--	82	69	--	85	83
Tweedegeneratie	--	49	25	--	64	53
<i>Aantal ooit-gehuwd:</i>						
Totaal	836.513	19.001	16.844	926.331	19.340	18.299
Huwelijksmigranten	--	8.216	8.212	--	8.525	6.936
Eerstegeneratie	--	2.127	2.361	--	2.080	2.536
Tussengeneratie	--	4.862	4.088	--	3.910	4.206
Tweedegeneratie	--	3.896	2.183	--	4.825	4.621

BE=Belgische TU=Turkse MA=Marokkaanse herkomst

Bron: SVR-bewerking van een Rijksregisterbestand. In: Corijn, Martine & Lodewijckx, Edith (2009a)

Zoals hierboven reeds werd aangehaald, is de gemiddelde leeftijd van de eerste generatie vrouwen en mannen van Turkse en Marokkaanse herkomst hoger dan deze van de tweede generatie, en in mindere mate ook dan deze van de tussengeneratie. Dit geldt ook voor de populatie van de ooit-gehuwden die het onderwerp uitmaken van tabel 2. De autochtone ooit-gehuwde Vlamingen zijn gemiddeld een aantal jaren ouder dan de ooit-gehuwde Vlamingen van Turkse of Marokkaanse afkomst, hoewel ze allen geboren zijn tussen 1949 en 1985. De gemiddelde leeftijd van de eerste generatie ooit-gehuwde migranten benadert deze van de ooit-gehuwde autochtone bevolking; het verschil wordt voornamelijk gemaakt door de tweede generatie migranten, de huwelijksmigranten en in mindere mate de tussengeneratie.

Over het algemeen zijn in Vlaanderen de ooit-gehuwde vrouwen jonger dan de ooit-gehuwde mannen. Bij autochtone vrouwen en mannen bedraagt het verschil ongeveer 1 jaar, bij vrouwen en mannen van Turkse afkomst is dit ongeveer 1,5 jaar en bij vrouwen en mannen van Marokkaanse afkomst loopt het verschil op tot ongeveer 3 jaar. We zien wel verschillen tussen de verschillende migratietypes: bij de eerste generatie migranten zijn de ooit-gehuwde vrouwen ongeveer even oud of zelfs ouder dan de ooit-gehuwde mannen. Bij de migranten van de tweede generatie zijn de leeftijdsverschillen tussen ooit-gehuwde mannen en vrouwen het grootst. Deze conclusies gaan niet over partners in een huwelijk, maar betreffen mannen en vrouwen in het algemeen.

De gemiddelde leeftijd bij een eerste huwelijk is bij autochtone Vlamingen en Vlamingen van Marokkaanse afkomst hoger dan deze van de Turkse Vlamingen, vooral bij de mannen. Mannen van Marokkaanse afkomst zijn gemiddeld bijna 26 jaar bij hun eerste huwelijk, terwijl de autochtone Vlaamse mannen dan gemiddeld bijna 25 jaar zijn en de mannen van Turkse afkomst 22,5 jaar. Autochtone vrouwen zijn gemiddeld bijna 23 jaar oud bij hun eerste huwelijk, vrouwen van Marokkaanse afkomst 21 jaar en vrouwen van Turkse afkomst 20 jaar. Er is geen verschil tussen de gemiddelde leeftijd bij het eerste huwelijk van de mannelijke huwelijksmigranten en eerste generatie migranten. De mannen van de tussen- en de tweede

generatie (die al gehuwd zijn) zijn bij hun eerste huwelijk iets jonger dan de mannen in de andere migratietypes. Bij vrouwen van Turkse afkomst is er geen verschil naargelang migratietype, bij vrouwen van Marokkaanse afkomst zijn de vrouwen die via huwelijksmigratie naar Vlaanderen kwamen iets ouder bij hun eerste huwelijk dan de vrouwen uit de andere migratietypes.

Tabel 2. Gemiddelde leeftijd, gemiddelde leeftijd bij eerste huwelijk en huwelijkscohort naar migratietype, herkomst en geslacht, Vlaams Gewest, 2004

	Mannen			Vrouwen		
	BE	TU	MA	BE	TU	MA
Gemiddelde leeftijd van de ooit-gehuwden:						
Totaal	42,7	35,2	37,1	41,9	33,6	34,1
Huwelijksmigranten	--	35,3	36,9	--	34,0	34,8
Eerstegeneratie	--	41,1	42,0	--	41,7	42,2
Tussengeneratie	--	39,7	40,2	--	37,9	37,0
Tweedegeneratie	--	30,1	31,2	--	28,5	28,8
Gemiddelde leeftijd bij 1 ^e huwelijk:						
Totaal	24,8	22,4	25,9	22,8	20,1	21,0
Huwelijksmigranten	--	23,2	26,4	--	20,2	22,4
Eerstegeneratie	--	23,2	26,3	--	19,8	20,1
Tussengeneratie	--	21,2	25,0	--	19,7	20,1
Tweedegeneratie	--	21,7	25,2	--	20,2	20,4
1 ^e huwelijk in: (huwelijkscohort; in %)						
Totaal						
<1980	30	15	11	36	18	18
1980-89	35	24	21	33	24	21
1990-99	28	40	44	25	38	41
2000-03	7	20	23	6	19	20

Onderzoekspopulatie: ooit-gehuwden, geboren sinds 1949

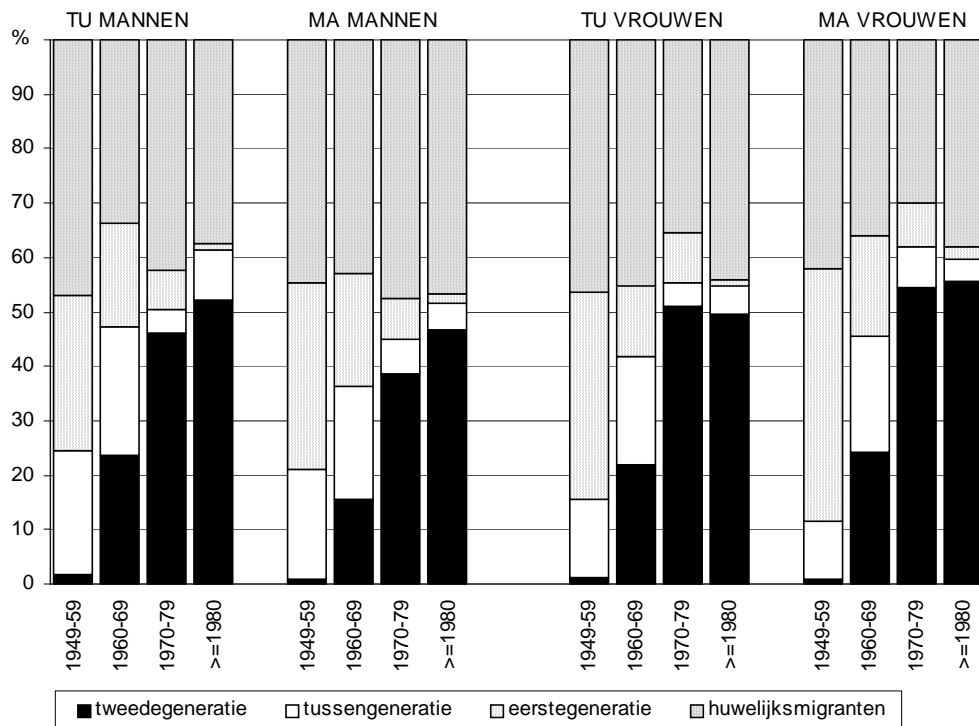
BE=Belgische TU=Turkse MA=Marokkaanse herkomst

Bron: SVR-bewerking van een Rijksregisterbestand. In: Corijn, Martine & Lodewijckx, Edith (2009a)

Kijken we naar de huwelijkscohorten (die bepaald wordt door de periode waarin men gehuwd is), dan zien we dat Vlamingen van Turkse en Marokkaanse afkomst recenter gehuwd zijn dan autochtone Vlamingen. De grootste groep Turkse en Marokkaanse Vlamingen huwde tussen 1990 en 1999. Slechts een minderheid van hen was al gehuwd vóór 1980, terwijl bij de autochtone Belgen ongeveer een derde reeds vóór 1980 huwde.

In figuur 1 kunnen we de evolutie bekijken van de soorten migratietypes van de ooit-gehuwden over de geboortejaren heen. Na de arbeidsmigratiestop in 1974 was het enkel nog mogelijk om via gezinsvorming en -hereniging naar België te komen. Het aandeel migranten van de eerste en de tussengeneratie neemt duidelijk af vanaf de geboortecohorten van na 1970. De arbeidsmigranten kregen hier hun kinderen, waardoor het aandeel tweede generatie migranten sterk toeneemt over de geboortejaren heen. Het aandeel migranten van de tweede generatie schommelt rond de 50% in de laatste twee geboortecohorten. Het aandeel huwelijksmigranten blijft ongeveer stabiel rond 40%. We zien dezelfde evolutie bij mannen en vrouwen en bij personen van Turkse en Marokkaanse herkomst.

Figuur 1. Migratietype van ooit-gehuwde personen van Turkse en Marokkaanse herkomst naar geboortecohort en geslacht, Vlaams Gewest, 2004 (in %)

Onderzoekspopulatie: ooit-gehuwden, geboren sinds 1949

TU=Turkse MA=Marokkaanse herkomst

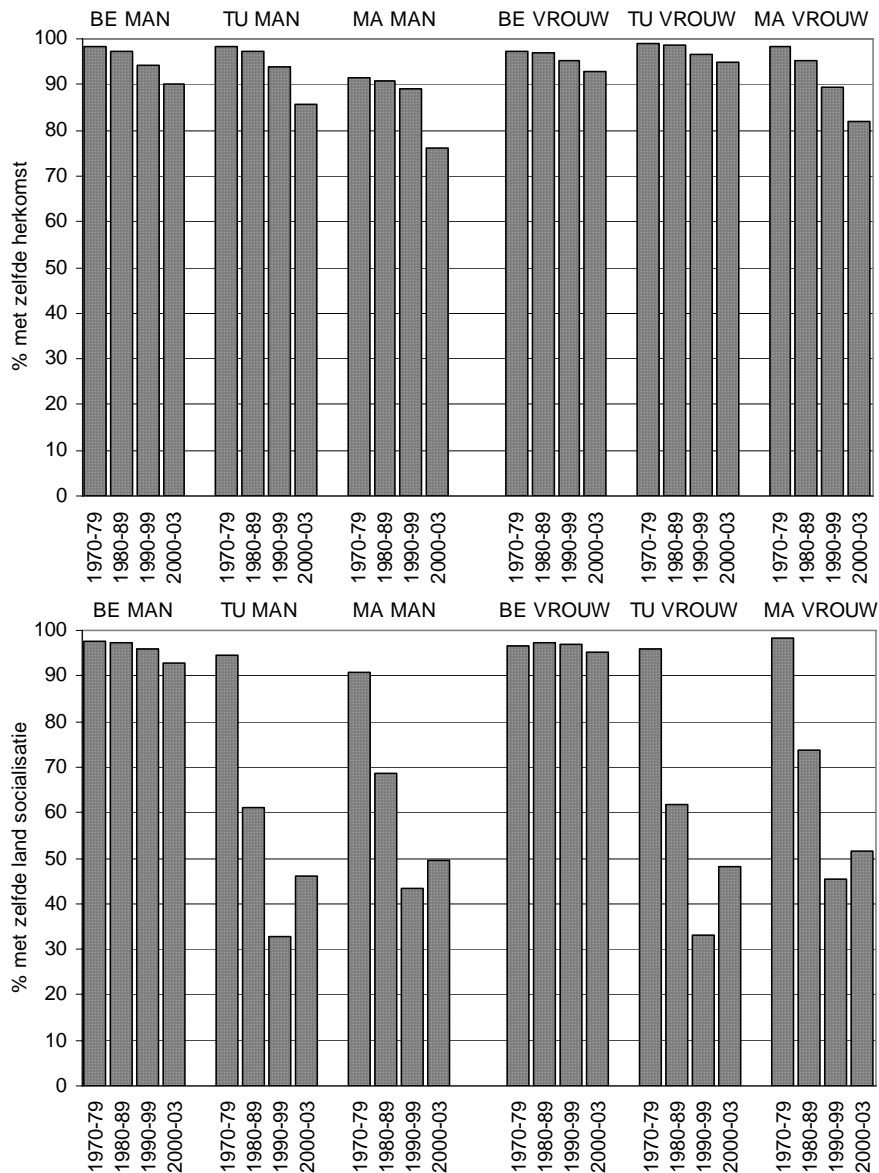
Bron: SVR-bewerking van een Rijksregisterbestand. In: Corijn, Martine & Lodewijckx, Edith (2009a)

Koelet e.a. (2009a, blz 8) stellen in hun rapport dat de herkomst, het geslacht van de partner die uit het buitenland komt en het opgroeien in verschillende landen een invloed heeft op de echtscheidingskansen. Corijn en Lodewijckx (2009a) bestudeerden de invloed van het opgroeien in verschillende socialisatieculturen op de echtscheidingskansen in het Vlaamse Gewest. In figuur 2 zien we per huwelijkscohort het percentage van partners die uit hetzelfde land afkomstig zijn en in hetzelfde land zijn opgegroeid.

De overgrote meerderheid van de ooit-gehuwden, huwde met een partner uit hetzelfde herkomstland: Belgen met Belgen, Turken met Turken en Marokkanen met Marokkanen. Over de huwelijkscohorten heen zien we een daling van het aandeel ooit-gehuwde partners die uit hetzelfde land afkomstig zijn. Deze evolutie zien we zowel bij autochtone Vlamingen als bij Turkse en Marokkaanse mannen en vrouwen. De daling is het grootst bij mannen en vrouwen van Marokkaanse afkomst en bij mannen met herkomstland Turkije. Vrouwen van Turkse afkomst huwen het vaakst met een partner uit hetzelfde herkomstland. Volgens Koelet e.a. (2009a) zou de druk om binnen de etnische groep te huwen vooral bij mensen van Turkse afkomst, maar ook bij mensen van Marokkaanse afkomst, sterk leven en zelfs nog toenemen.

Een heel andere evolutie zien we in de onderste grafiek van figuur 2 over de huwelijken tussen partners die in hetzelfde land opgroeiden en er aldus gesocialiseerd werden. Bij de autochtone Vlamingen zien we een gelijkaardige evolutie als in de grafiek over het land van herkomst en ook bij alloctonen gehuwd in de jaren '70 zien we dat 9 of meer op 10 van hen gehuwd is met een partner die in hetzelfde land is opgegroeid.

Figuur 2. Huwelijkspartners met zelfde herkomst en met zelfde land van socialisatie, naar huwelijkscohort, herkomst en geslacht, Vlaams Gewest, 2004 (in %)

Onderzoekspopulatie: ooit-gehuwden, geboren sinds 1949

BE=Belgische TU=Turkse MA=Marokkaanse herkomst

Bron: SVR-bewerking van een Rijksregisterbestand. In: Corijn, Martine & Lodewijckx, Edith (2009a)

De latere huwelijkscohorten geven een ander beeld. Ongeveer 60% van de Turkse mannen en vrouwen in Vlaanderen die gehuwd zijn in de jaren '80 huwde met een partner die in hetzelfde land opgroeide. In de jaren '90 daalde dit tot iets meer dan 30%. In de laatste huwelijkscohort zien we opnieuw een stijging naar bijna de helft van de Turkse mannen en vrouwen die huwen met iemand die in hetzelfde land is opgegroeid. Bij Marokkaanse mannen en vrouwen in Vlaanderen zien we dezelfde evolutie, al liggen de percentages hoger. Ongeveer 70% van deze Marokkaanse mannen en vrouwen gehuwd in de jaren '80, huwde met iemand die in hetzelfde land opgroeide; bij de huwelijken uit de jaren '90 zien we dit cijfer dalen naar ongeveer 40-45% en in de laatste huwelijkscohort (gehuwd in 2000-2003) bedraagt het aandeel partners die in hetzelfde land zijn opgegroeid 50%. Deze cijfers komen overeen met de cijfers van het aandeel huwelijken door huwelijksmigratie (50%) in figuur 1. De

verschillen tussen de huwelijkscohorten zijn te verklaren door het feit dat de partners uit de eerste huwelijkscohorten (de arbeidsmigranten en hun partners) vaak allebei opgroeiden in het land van herkomst (Turkije of Marokko). Nadien huwden de allochtonen van de tussengeneratie en de tweede generatie (die dus hier waren geboren en/of opgegroeid) vaak met iemand die opgroeide in hun land van herkomst (Corijn & Lodewijckx, 2009a). In de laatste huwelijkscohort worden er opnieuw vaker huwelijken gesloten tussen (tweedegeneratie-) partners die in hetzelfde land opgroeiden, maar nu ligt hun gezamenlijke opvoedingscultuur in België.

Besluit huwelijken

De allochtonen (geboren sinds 1949) van Turkse afkomst in Vlaanderen zijn gemiddeld iets jonger dan de allochtonen van Marokkaanse afkomst in ons land. Personen van Turkse herkomst zijn al vaker ooit gehuwd (geweest) dan personen van Marokkaanse herkomst en ze deden dit ook op een jongere leeftijd. Verder zien we een verandering naar huwelijksstijpe. Waar vroeger vaker een huwelijk werd gesloten tussen partners die hetzelfde land van herkomst deelden en die in hetzelfde land waren opgegroeid en gesocialiseerd, zien we dat in de latere cohorten meer huwelijken gesloten worden tussen partners die niet in hetzelfde land zijn opgegroeid. De laatste jaren zien we echter een omkering van deze trend, wat zich wellicht zal doorzetten in de komende jaren.

2 Echtscheiding

Nu we een beeld hebben van de huwelijken van partners van Turkse en Marokkaanse afkomst in Vlaanderen, gaan we kijken naar het aantal echtscheidingen die werden uitgesproken en nagaan of er verschillen zijn tussen autochtone, Marokkaanse en Turkse mannen en vrouwen.

Tabel 3 toont aan dat autochtone Belgen het vaakst uit de echt scheiden; ongeveer 1 op 5 autochtone mannen en vrouwen, geboren sinds 1949, ontbonden hun huwelijk. Ook bij Marokkaanse mannen zien we een echtscheidingscijfer dat dit van autochtone Belgen benadert: 18% van de mannen van Marokkaanse afkomst in Vlaanderen ontbond zijn huwelijk, tegenover 15% van de vrouwen van Marokkaanse afkomst. Mannen (12%) en vrouwen (8%) van Turkse afkomst scheiden het minst vaak uit de echt. Het verschil tussen de mannen en vrouwen van Turkse en Marokkaanse afkomst wordt volgens Koelet e.a. (2009) verklaard door cultuurverschillen in het land van herkomst. Zo zou in Marokko echtscheiding meer zijn ingeburgerd dan in Turkije, waar echtscheiding weinig voorkomt.

Bij de mannen (van Turkse en Marokkaanse afkomst) zien we dat de eerste generatie migranten en de huwelijksmigranten (veel) vaker uit de echt gescheiden zijn dan de migranten van de tweede en tussen-generatie. Bij de vrouwen zien we een omgekeerd beeld: vrouwen van Turkse en Marokkaanse afkomst uit de tweede en tussengeneratie scheiden vaker uit de echt dan huwelijksmigranten en eerste generatie migranten. Dit verschil tussen mannen en vrouwen naar soort migratietypes wordt verklaard door het feit dat mannen van Turkse of Marokkaanse afkomst uit de eerste generatie en uit huwelijksmigratie doorgaans de partners zijn van vrouwen uit de tweede generatie en de tussengeneratie en vice versa (Corijn & Lodewijckx, 2009a).

Tabel 3. Personen die hun eerste huwelijk ontbonden en gemiddelde leeftijd bij echtscheiding, naar migratietype, herkomst en geslacht, Vlaams Gewest, 2004

	Mannen			Vrouwen		
	BE	TU	MA	BE	TU	MA
Aantal gescheiden pers.	176.499	2.230	3.059	203.374	1.549	2.786
<i>% gescheiden (t.o.v. ooit-gehuwden):</i>						
Totaal	21	12	18	22	8	15
Huwelijksmigranten	--	14	22	--	5	10
Eerstegeneratie	--	14	21	--	9	11
Tussengeneratie	--	9	12	--	10	19
Tweedegeneratie	--	9	12	--	10	21
<i>Gemiddelde leeftijd bij echtscheiding:</i>						
Totaal	34,8	30,0	31,9	33,2	27,8	27,3
Huwelijksmigranten	--	30,6	32,3	--	29,7	30,8
Eerstegeneratie	--	32,6	33,3	--	30,7	28,9
Tussengeneratie	--	30,2	30,8	--	29,3	26,7
Tweedegeneratie	--	26,7	28,3	--	25,2	25,4

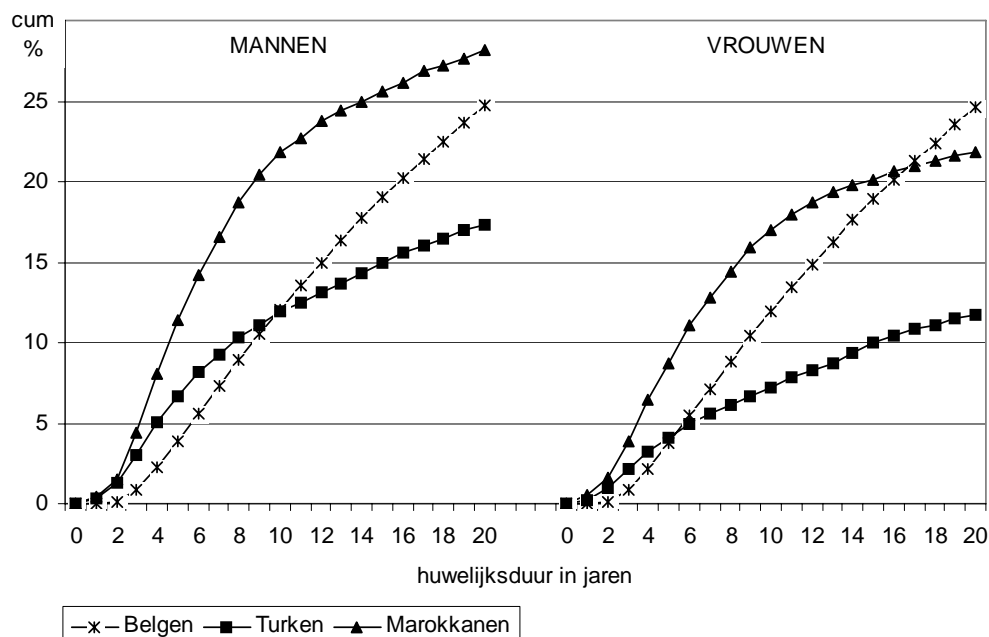
Onderzoekspopulatie: ooit-gehuwden, geboren sinds 1949

BE=Belgische TU=Turkse MA=Marokkaanse herkomst

Bron: SVR-bewerking van een Rijksregisterbestand. In: Corijn, Martine & Lodewijckx, Edith (2009a)

Het is onmogelijk op basis van deze cijfers duidelijke conclusies te trekken over verschillen tussen de autochtone Belgen en de allochtonen van Marokkaanse en Turkse afkomst omdat de groepen niet vergelijkbaar zijn wat betreft de duur van hun huwelijk. Daarom is het interessanter om een vergelijking te maken op basis van de duur van het huwelijk voor er tot echtscheiding werd overgegaan. Deze overlevingsanalyses zien we in figuur 3.

Figuur 3. Echtscheidingscijfer naar duur van het huwelijk, naar herkomst en geslacht, Vlaams Gewest, 2004 (cumulatief %)

Onderzoekspopulatie: ooit-gehuwden, geboren sinds 1949

Bron: SVR-bewerking van een Rijksregisterbestand. In: Corijn, Martine & Lodewijckx, Edith (2009a)

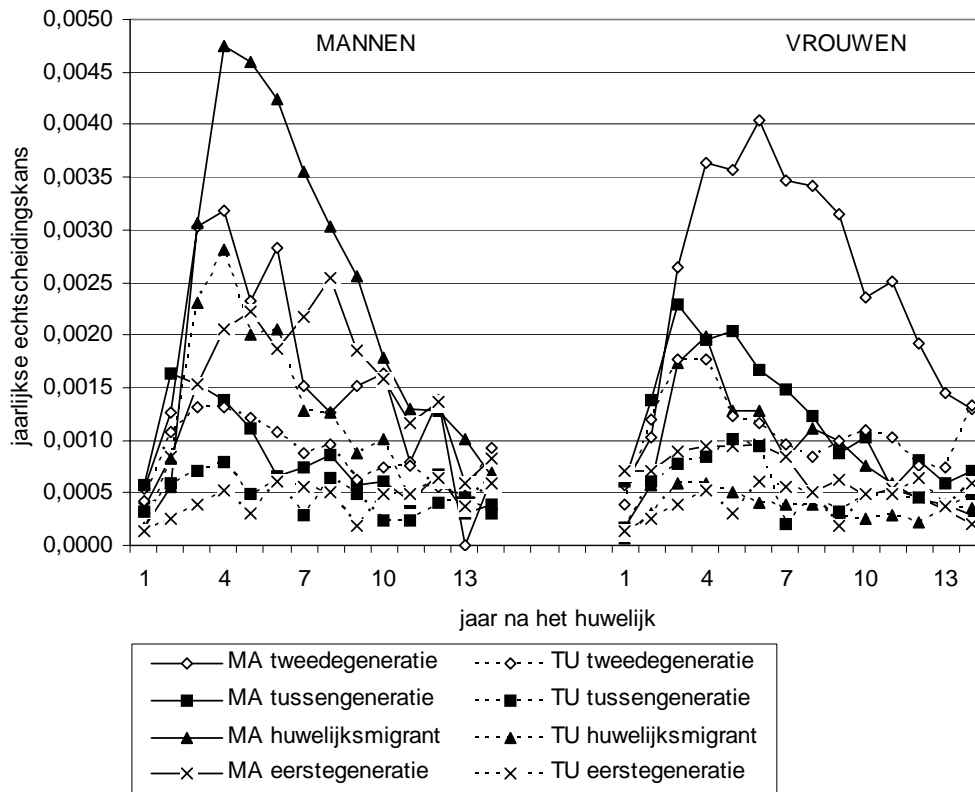
Uit figuur 3, waar de echtscheiding naar duur van het huwelijk, naar herkomst en geslacht wordt weergegeven, blijkt dat in het algemeen allochtonen van Marokkaanse herkomst het vaakst uit de echt scheiden. Tien jaar na de huwelijksdatum is bij mannen van Marokkaanse afkomst 22% uit de echt gescheiden, tegenover 12% van de mannen van Turkse afkomst en de autochtone mannen. De eerste tien jaren van het huwelijk scheiden mannen van Turkse afkomst sneller uit de echt dan autochtone Belgen, maar daarna scheiden de autochtone Belgen vaker dan de mannen van Turkse afkomst.

Bij vrouwen zien we een iets ander beeld. Ook hier zien we dat vrouwen van Marokkaanse afkomst vaker uit de echt scheiden dan autochtone vrouwen, gedurende de eerste 17 jaren van het huwelijk, daarna zien we meer uit de echt gescheiden autochtone vrouwen. Vrouwen van Turkse afkomst scheiden minder vaak uit de echt dan vrouwen van Marokkaanse afkomst en na vijf jaar huwelijk ook minder vaak dan autochtone vrouwen. Tien jaar na de huwelijksdatum is 17% van de vrouwen van Marokkaanse afkomst gescheiden, 12% van de autochtone vrouwen en 7% van de vrouwen van Turkse afkomst. Vanaf 17 jaar huwelijk halen de autochtone vrouwen de vrouwen van Marokkaanse afkomst in wat het aandeel echtscheidingen betreft.

In een andere publicatie van Corijn & Lodewijckx (2009b) worden de oddsratio's voor echtscheiding berekend met behulp van multiple gebeurtenissenanalyse. Deze analyses leveren gelijkaardige resultaten voor de mannen: mannen van Marokkaanse afkomst scheiden vaker uit de echt dan Belgische mannen. Mannen van Turkse afkomst scheiden het minst vaak uit de echt. Als verklaring voor de hogere echtscheidingskans bij Marokkaanse mannen geven Corijn & Lodewijckx (2009a) de hogere mate waarin deze mannen huwen met een partner die niet uit hetzelfde land afkomstig is, wat ook te zien is in figuur 2. De resultaten van de gebeurtenissenanalyse geven aan dat autochtone vrouwen het vaakst uit de echt scheiden, gevolgd door vrouwen van Marokkaanse afkomst en daarna de vrouwen van Turkse afkomst. Bekijken we de echtscheidingscijfers naar soort migratietype (niet in figuur), dan zien we ook verschillen. Bij mannen zijn het voornamelijk de huwelijksmigranten die uit de echt scheiden: ongeveer 33% van de huwelijken van mannelijke huwelijksmigranten van Marokkaanse afkomst en 16% van deze van Turkse afkomst zijn tien jaar na de huwelijksdatum ontbonden. Bij de vrouwen zien we vooral de tweede generatie migranten uit de echt scheiden. Ongeveer 28% van de tweede generatie vrouwen van Marokkaanse afkomst en 13% van deze van Turkse afkomst is tien jaar na de huwelijksdatum gescheiden. Ook na controle via multiple gebeurtenissenanalyse blijft dit patroon bestaan Corijn & Lodewijckx (2009b).

We kunnen ook nagaan in welk huwelijksjaar de kans op echtscheiding het grootst is (figuur 4). Bij mannelijke huwelijksmigranten van Marokkaans afkomst zien we een duidelijke piek, waarbij de hoogste echtscheidingskans zich situeert in het 4de en 5de huwelijksjaar. Ook bij mannelijke huwelijksmigranten van Turkse afkomst zien we een echtscheidingspiek in het 4de huwelijksjaar, evenals bij de mannelijke tweede generatie migranten van Marokkaanse afkomst. Bij vrouwen zien we vooral een echtscheidingspiek bij de tweede generatie migranten van Marokkaanse afkomst tussen het 4de en 8ste jaar van hun huwelijk; bij de tweede generatie vrouwelijke migranten van Turkse afkomst situeert de piek zich rond het 3de en 4de jaar huwelijk. Bij de andere groepen zijn er niet zo duidelijk pieken aanwezig in het optreden van echtscheiding; de echtscheidingen zijn er gelijkmatiger verdeeld over huwelijken van kortere en langere duur.

Figuur 4. Echtscheidingskans per huwelijksjaar naar migratietype, herkomst en geslacht, Vlaams Gewest, 2004

Onderzoekpopulatie: ooit-gehuwden, geboren sinds 1949

TU=Turkse MA=Marokkaanse herkomst

Bron: SVR-bewerking van een Rijksregisterbestand. In: Corijn, Martine & Lodewijckx, Edith (2009a)

Sinds 1995 is het echtscheidingsniveau voor alle groepen sterk gestegen (Corijn & Lodewijckx, 2009a:20). Het jaar daarvoor werd er een wetwijziging doorgevoerd waardoor het mogelijk werd om op een snellere manier uit te echt te scheiden. Daarnaast werd er ook een aanpassing doorgevoerd waardoor huwelijksmigranten minder lang in een afhankelijk statuut van hun partner moeten leven. Hierdoor hebben zij sneller recht op een eigen verblijfsstatuut, waardoor echtscheiding sneller mogelijk is met behoud van het verblijfsrecht. Corijn & Lodewijckx, 2009a analyseerden de echtscheidingscijfers vóór en na 1995 en kwamen tot de vaststelling dat er bij huwelijksmigranten, vooral bij mannen en allochtonen van Marokkaanse afkomst, een bijzonder hoge echtscheidingskans is na 4 jaar huwelijk. Dit wijst er volgens hen op dat er veel (aanpassings)problemen optreden in die korte huwelijken van huwelijksmigranten of dat het in sommige gevallen gaat om schijnhuwelijken.

Koellet e.a. (2009a) wijzen er op dat in gemengde huwelijken het meest kans bestaat op een echtscheiding en dat ook het geslacht van de partner die uit het buitenland komt van belang is voor de echtscheidingskans. Zo heeft in Nederland een gehuwd koppel van een man van Marokkaanse afkomst met een autochtone Nederlandse vrouw de grootste echtscheidingskans van alle gehuwde koppels.

Besluit echtscheiding

Personen van Marokkaanse afkomst scheiden vaker uit de echt dan autochtonen en personen van Turkse afkomst. Het zijn vooral mannelijke huwelijksmigranten die uit de echt scheiden. Er zijn veel wijzigingen geweest in de wetten inzake echtscheiding, verblijfsrecht en nationaliteitswijziging, wat vergelijkend onderzoek over de jaren heen bemoeilijkt. We zien, vooral bij mannelijke huwelijksmigranten, een piek in het aantal echtscheidingen na vier jaar huwelijk. Dit fenomeen werd nog versterkt sinds de wetswijzigingen in 1994 werden doorgevoerd.

3 Leefvorm na de echtscheiding

Van alle autochtone Belgen in Vlaanderen, geboren sinds 1949 en minstens één keer uit de echt gescheiden, is ongeveer 40% opnieuw getrouwd; mannen evenveel als vrouwen. Bij de allochtonen van Turkse en Marokkaanse afkomst liggen de percentages veel hoger. Van de ooit-gescheiden mannen van Marokkaanse of Turkse afkomst (geboren sinds 1949) is ongeveer 65% opnieuw getrouwd. Bij de ooit-gescheiden vrouwen van Marokkaanse of Turkse afkomst is dit percentage ongeveer 55%. De migranten van de eerste generatie herhuwen het vaakst. Dit heeft waarschijnlijk ook te maken met het feit dat zij gemiddeld ouder zijn dan de migranten van de andere migratietypes.

Tabel 4. Personen die herhuwden en gemiddelde leeftijd bij herhuwelijk naar migratietype, herkomst en geslacht, Vlaams Gewest, 2004

	Mannen			Vrouwen		
	BE	TU	MA	BE	TU	MA
Aantal herhuwde personen	68.178	1.480	1.976	80.777	842	1.574
<i>% herhuwd (t.o.v. gescheidenen):</i>						
Totaal	39	66	65	40	54	56
Huwelijksmigranten	--	66	64	--	46	52
Eerstegeneratie	--	79	73	--	70	68
Tussengeneratie	--	67	69	--	54	67
Tweedegeneratie	--	56	49	--	55	52
<i>Gemiddelde leeftijd bij herhuwelijk:</i>						
Totaal	36,0	30,8	33,3	33,8	27,9	28,3
Huwelijksmigranten	--	31,2	33,8	--	28,6	31,6
Eerstegeneratie	--	33,9	34,7	--	33,6	30,8
Tussengeneratie	--	29,8	32,2	--	28,2	27,4
Tweedegeneratie	--	27,2	29,4	--	25,1	26,3

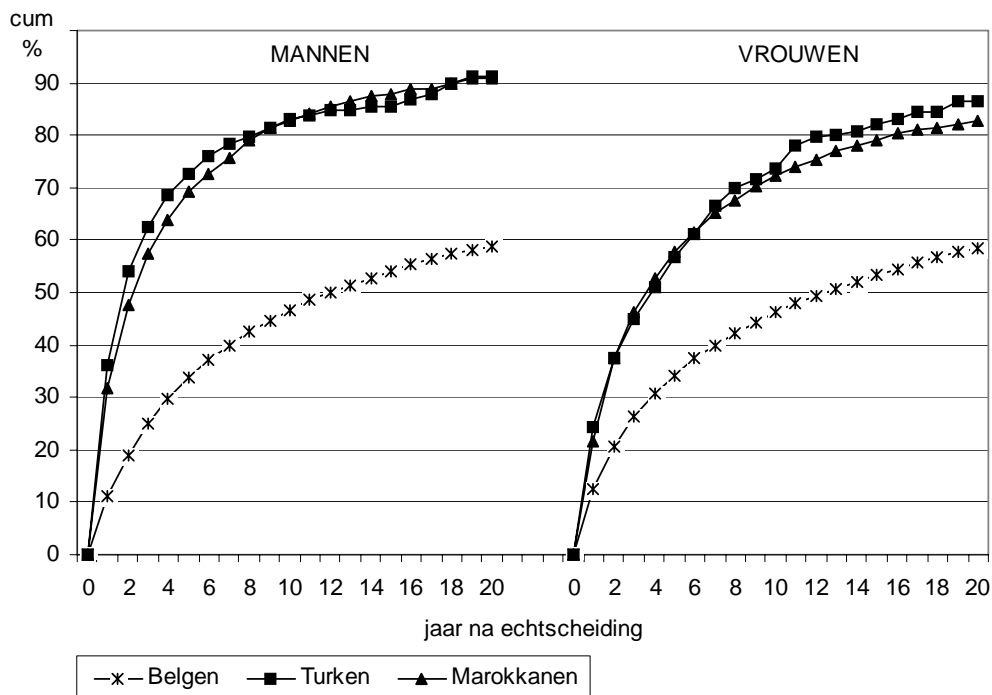
Onderzoekspopulatie: personen met ontbonden 1° huwelijk, geboren sinds 1949

BE=Belgische TU=Turkse MA=Marokkaanse herkomst

Bron: SVR-bewerking van een Rijksregisterbestand. In: Corijn, Martine & Lodewijckx, Edith (2009a)

Omwille van die differentiatie naar leeftijd en naar de tijd die verlopen is sinds de echtscheiding, hebben Corijn & Lodewijckx (2009a) ook hier overlevingsanalyses toegepast. De resultaten hiervan zien we in figuur 5.

Figuur 5. Herhuwelijkscijfer naar tijd verstreken sinds de echtscheiding, naar herkomst en geslacht, Vlaams Gewest, 2004 (cumulatief %)

Onderzoekspopulatie: personen met ontbonden 1^e huwelijk, geboren sinds 1949

Bron: SVR-bewerking van een Rijksregisterbestand. In: Corijn, Martine & Lodewijckx, Edith (2009a)

Zowel bij de mannen en vrouwen van Marokkaanse als van Turkse afkomst zien we hogere herhuwelijkscijfers. Al kort na de echtscheiding zien we deze kloof ontstaan en deze houdt stand tot 20 jaar na de echtscheiding en langer. Vijf jaar na de echtscheiding is ongeveer 70% van de mannen van Turkse of Marokkaanse afkomst opnieuw gehuwd, tegenover ongeveer een derde van de autochtone mannen. Bij de vrouwen zien we vijf jaar na de echtscheiding een percentage van iets minder dan 60% vrouwen van Turkse of Marokkaanse afkomst die hertrouwd zijn. Bij de autochtone vrouwen is dit ongeveer 33%. Dit grote verschil tussen autochtone en allochtone mannen en vrouwen is waarschijnlijk toe te schrijven aan het aandeel autochtonen die na een echtscheiding ongehuwd gaan samenwonen met een nieuwe partner (Corijn & Lodewijckx, 2009b).

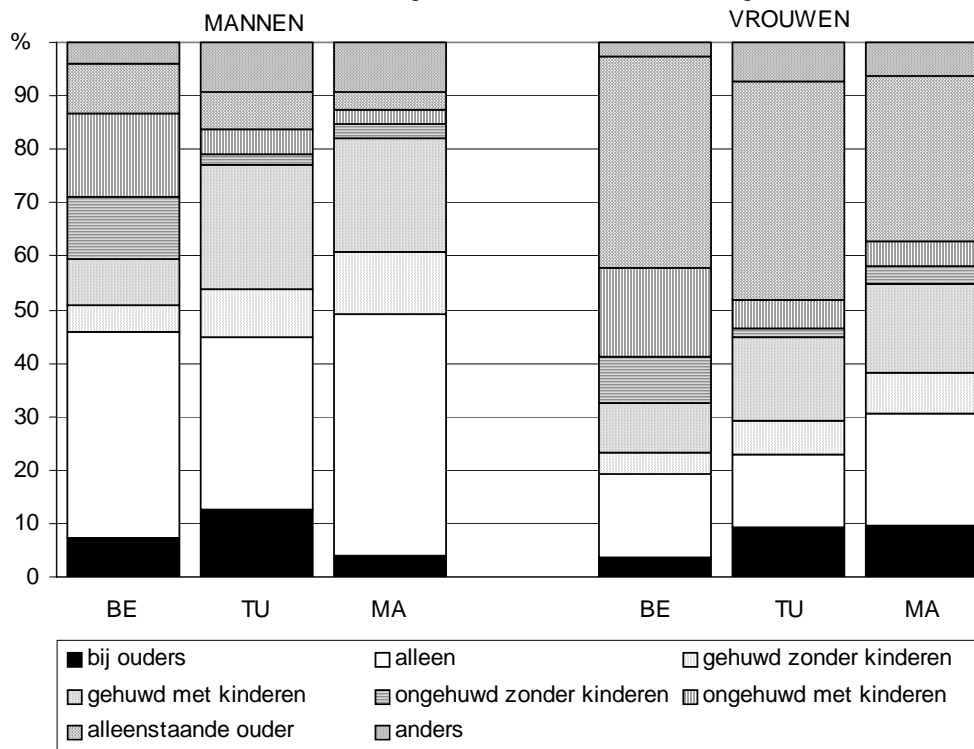
Ook deze resultaten werden door Corijn & Lodewijckx (2009b) extra gecontroleerd met behulp van multivariate gebeurtenissenanalyse. Hieruit blijkt dat mannen van Marokkaanse afkomst vaker herhuwen dan mannen van Turkse afkomst. Autochtone mannen herhuwen opmerkelijk minder vaak dan de twee andere groepen. Ook autochtone vrouwen herhuwen veel minder vaak dan vrouwen van Turkse en Marokkaanse afkomst. Deze laatste twee groepen herhuwen na een echtscheiding ongeveer even vaak.

Kijken we naar de herhuwelijkskansen naargelang het migratietype, dan zien we een aantal verschillen (Corijn & Lodewijckx, 2009a) (niet in figuur). Zo herhuwen mannelijke huwelijksmigranten en migranten van de eerste generatie vaker dan de mannen uit andere migratietypes (meer dan 70%, vijf jaar na de echtscheiding). Bij de vrouwen zien we op korte termijn een omgekeerd patroon (net als bij de echtscheidingen): vooral vrouwen van Turkse afkomst uit de tweede generatie en vrouwen van Marokkaanse afkomst uit de tussengeneratie herhuwen vaak (meer dan 60%, vijf jaar na de echtscheiding). Kijken we op langere termijn,

dan zien we dat vrouwen van Turkse afkomst uit de eerste generatie langer wachten om te herhuwen, maar uiteindelijk wel het vaakst opnieuw in het huwelijksbootje stappen. Over het algemeen (odds ratio) is de kans om te herhuwen bij mannelijke migranten uit de eerste generatie en mannelijke huwelijksmigranten groter dan bij mannelijke migranten uit de tweede generatie. Vrouwelijke huwelijksmigranten herhuwen vaker dan vrouwelijke migranten uit de tweede generatie.

Het is ook interessant om verder te kijken dan het al dan niet huwen na echtscheiding. Met wie wonen de mannen en vrouwen samen na hun echtscheiding? Zijn er kinderen bij betrokken? Figuur 6 biedt ons een antwoord op deze vragen.

Figuur 6. Leefvorm in 2004 na echtscheiding sinds 1998 naar herkomst en geslacht, Vlaams Gewest, 2004 (in %)

Onderzoekspopulatie: personen met ontbonden 1° huwelijk in 1998-2003, geboren sinds 1949

BE=Belgische TU=Turkse MA=Marokkaanse herkomst

Bron: SVR-bewerking van een Rijksregisterbestand. In: Corijn, Martine & Lodewijckx, Edith (2009a)

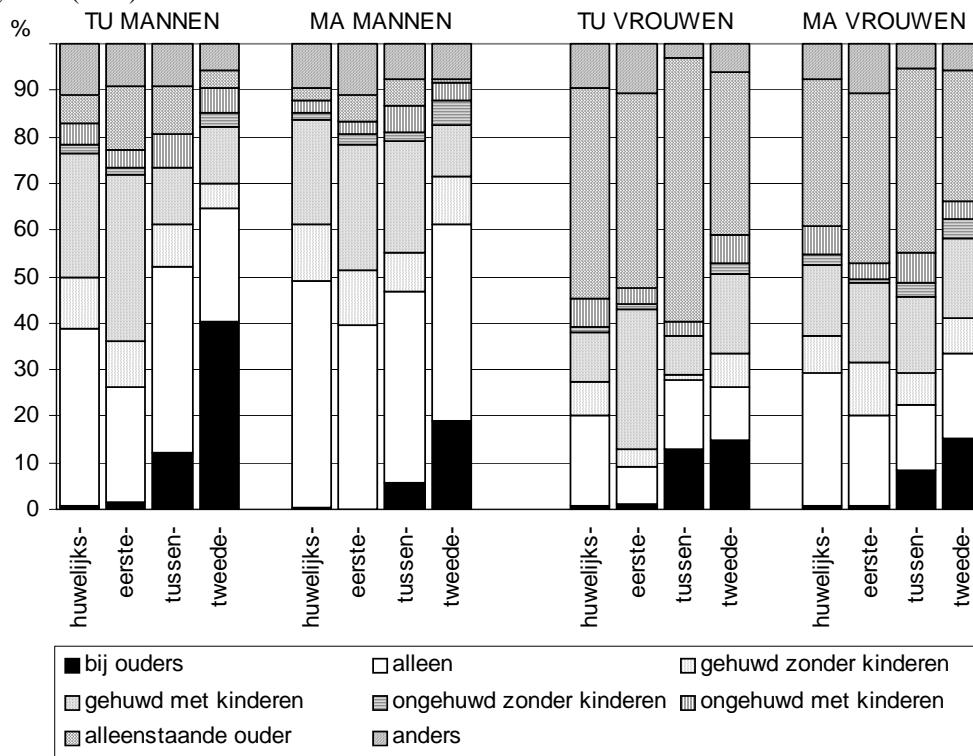
Over de verschillende groepen heen kunnen we zeggen dat mannen kort na een echtscheiding het vaakst alleen wonen en vrouwen het vaakst als alleenstaande moeder. Verder zien we dat een relatief groot deel van de mannen van Turkse en Marokkaanse afkomst kort na de echtscheiding opnieuw gehuwd zijn (met of zonder kinderen). Bij autochtone mannen is de groep ongehuwd samenwoners (met of zonder kinderen) dan weer groter. Ook bij vrouwen van Turkse en Marokkaanse afkomst zien we veel opnieuw gehuwden kort na de echtscheiding, terwijl vrouwelijke autochtonen vaker ongehuwd gaan samenwonen.

Deze resultaten worden bevestigd in multivariate analyses waarin gecontroleerd wordt naar leeftijd en tijd verlopen sinds de echtscheiding (Corijn & Lodewijckx, 2009a). Hieruit blijkt dat gescheiden mannen en vrouwen van Marokkaanse afkomst vaker alleen wonen dan autochtonen. Mannen en vrouwen van Turkse afkomst wonen vaker als alleenstaande ouder na een echtscheiding dan hun autochtone geslachtgenoten en deze van Marokkaanse afkomst.

Mannen van Marokkaanse en vrouwen van Turkse afkomst die gescheiden zijn, wonen van alle groepen het vaakst opnieuw met een partner samen. Mannen van Turkse afkomst wonen na een echtscheiding het vaakst terug samen met een nieuwe partner en kinderen.

Als we ook het migratietype in rekening brengen (figuur 7), dan zien we dat vooral (mannelijke) huwelijksmigranten na een echtscheiding alleen gaan wonen. Bij de ouders gaan wonen gebeurt dan weer het meest door mannelijke tweede generatie migranten van Turkse afkomst. Bij de mannen van Marokkaanse afkomst, uit alle migratietypes, komt dit duidelijk minder voor. Na een echtscheiding leven veel meer vrouwen dan mannen als alleenstaand ouder. Het vaakst komt dit voor bij vrouwen van Turkse afkomst uit de tussengeneratie. Ook bij de vrouwen van Marokkaanse afkomst is alleenstaand ouderschap het meest frequent bij de tussengeneratie. De leefvorm waarbij gehuwd wordt samengewoond met kinderen komt het meest voor bij mannen en vrouwen van Turkse afkomst uit de eerste generatie.

Figuur 7. Leefvorm in 2004 na echtscheiding sinds 1998 naar migratietype, herkomst en geslacht, Vlaams Gewest, 2004 (in %)

Onderzoekspopulatie: personen met ontbonden 1^e huwelijk in 1998-2003, geboren sinds 1949

TU=Turkse MA=Marokkaanse herkomst

Bron: SVR-bewerking van een Rijksregisterbestand. In: Corijn, Martine & Lodewijckx, Edith (2009a)

Besluit leefvorm na de echtscheiding

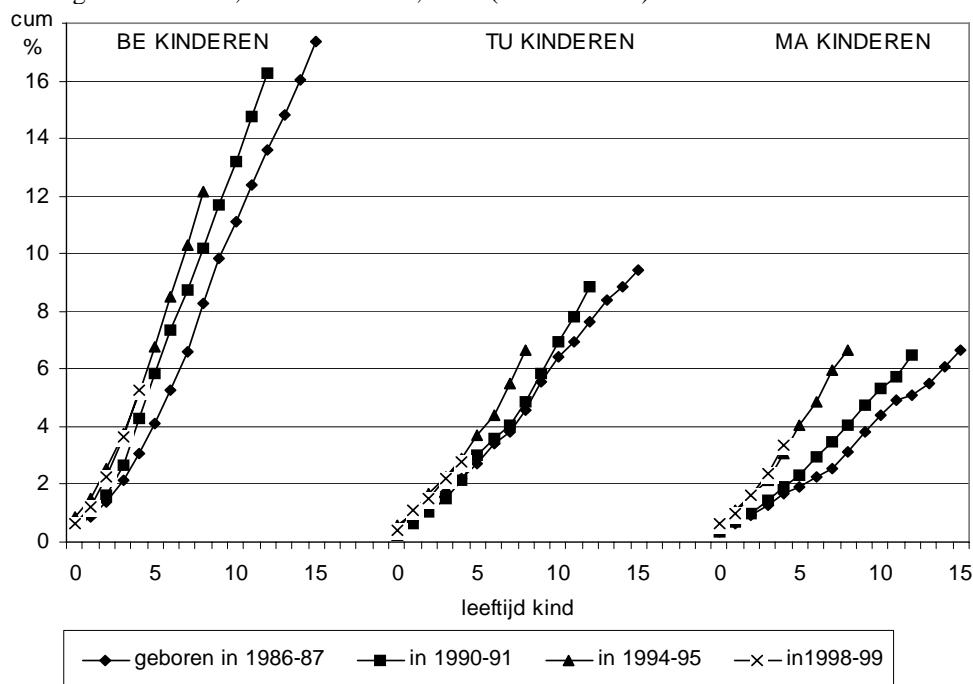
Over het algemeen kunnen we dus stellen dat huwelijksmigranten kort na een echtscheiding in grote getale alleen gaan wonen, eerste generatie migranten leven kort na een echtscheiding vrij vaak opnieuw met partner en kinderen samen, vrouwelijke migranten uit de tussengeneratie leven dikwijls als alleenstaand ouder en migranten uit de tweede generatie gaan vaak (terug) bij hun ouders wonen na een echtscheiding. De sociale gevolgen van echtscheiding zijn volgens Koelet e.a. (2009) veel zwaarder voor vrouwen dan voor mannen. Zo zien we dat vooral vrouwen als alleenstaand ouder de verantwoordelijkheid voor de

kinderen opnemen na een echtscheiding. Toch vraagt Koelet meer aandacht voor mannen na echtscheiding, zeker bij allochtonen, aangezien zij er minder goed in slagen de weg naar hulp(verlening) te vinden dan vrouwen.

4 Kinderen en echtscheiding

In een laatste deel bekijken we de situatie van de kinderen na een echtscheiding. We gaan eerst na hoeveel kinderen uit de echt gescheiden ouders hebben en vervolgens kijken we in welke leefvorm deze kinderen wonen na de echtscheiding. Ongeveer 11% van de autochtone kinderen in Vlaanderen heeft ouders die uit de echt gescheiden zijn, ten opzichte van 5% van de kinderen van Marokkaanse en 4% van de kinderen van Turkse afkomst. Er is een opmerkelijk verschil tussen feitelijke scheiding en officiële echtscheiding. Kinderen van ouders van Turkse (7%) of Marokkaanse (6%) afkomst hebben vaker dan kinderen van autochtone ouders (3%) feitelijk gescheiden ouders, maar minder vaak uit de echt gescheiden ouders (respectievelijk 5%, 4% en 11%) (Corijn & Lodewijckx, 2009a). Dit wijst er volgens de onderzoekers op dat de officiële echtscheiding bij ouders van Turkse of Marokkaanse afkomst langer aansleept dan bij autochtone ouders. Dit kan onder andere te verklaren zijn door de vaak juridisch complexe situatie. Daarnaast zijn bij 2% van de kinderen van Marokkaanse of Turkse afkomst hun niet gehuwde ouders uit elkaar gegaan, 5% bij autochtone kinderen. In totaal zijn bij 19% van de autochtone kinderen de ouders uit elkaar gegaan, bij de kinderen van Turkse afkomst is dit 14% en bij de kinderen van Marokkaanse afkomst 13%. Figuur 8 toont verder aan dat echtscheiding bij de jongere geboortecohorten vaker voortkomt dan bij de oudere geboortecohorten.

Figuur 8. Kinderen met uit de echt gescheiden ouders naar leeftijd van het kind bij de echtscheiding, naar herkomst en geboortecohort, Vlaams Gewest, 2004 (cumulatief %)

Onderzoekspopulatie: geboren in 1986-2003

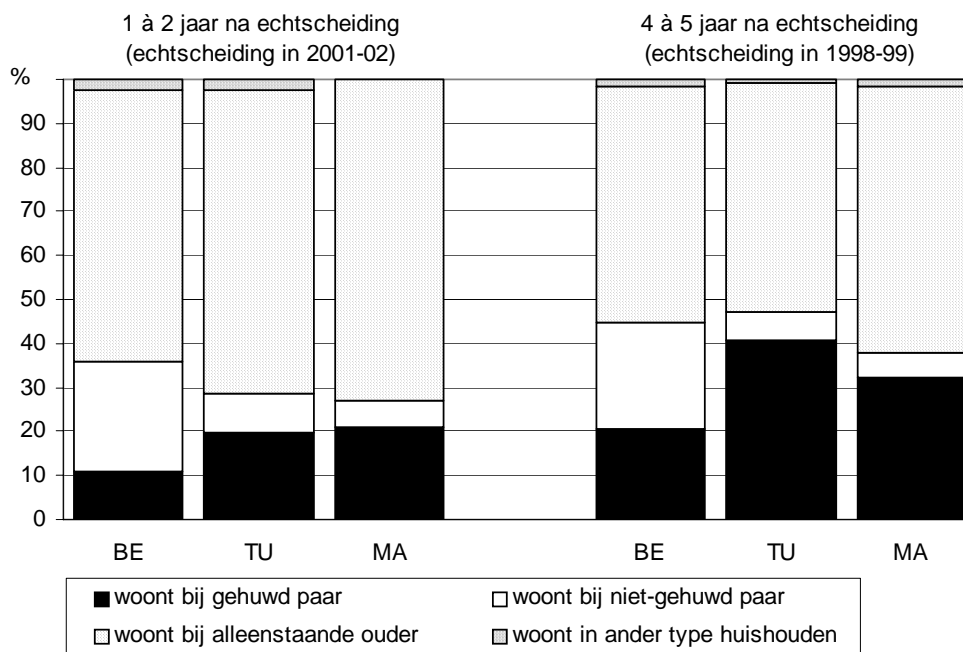
BE=Belgische TU=Turkse MA=Marokkaanse herkomst

Bron: SVR-bewerking van een Rijksregisterbestand. In: Corijn, Martine & Lodewijckx, Edith (2009a)

Wat opvalt in vergelijking met de cijfers over echtscheidingskansen, is dat kinderen van Turkse afkomst blijkbaar vaker geconfronteerd worden met (alle vormen van) scheiding dan de kinderen van Marokkaanse afkomst. Bij de echtscheidingskansen, zagen we dat echtscheiding meer voorkomt bij personen van Marokkaanse afkomst dan bij personen van Turkse afkomst. Dit betekent dat bij personen van Turkse afkomst, in vergelijking met personen van Marokkaanse afkomst, echtscheidingen vaker voorkomen bij mensen met kinderen.

Figuur 9 geeft een overzicht van de leefvormen van de kinderen na een echtscheiding. De meeste kinderen wonen 1 à 2 jaar na de echtscheiding bij een alleenstaande ouder. Toch zien we meteen al verschillen tussen de groepen. Kinderen van autochtone ouders wonen iets minder vaak bij een alleenstaande ouder of een gehuwd paar (ouder + stiefouder) en wonen veel vaker bij een niet-gehuwd paar dan de andere kinderen. Dit heeft te maken met het feit dat de autochtone bevolking in Vlaanderen meer dan de bevolking van Turkse of Marokkaanse afkomst geneigd is ongehuwd samen te wonen. Met de tijd die verstrijkt sinds de echtscheiding neemt het aantal kinderen bij alleenstaande ouders af en deze die bij gehuwde paren wonen, toe.

Figuur 9. Leefvorm in 2004 van kinderen waarvan de ouders uit de echt scheidden in 2001-02 en in 1998-99, naar herkomst, Vlaams Gewest (in %)

BE=Belgische TU=Turkse MA=Marokkaanse herkomst

Bron: SVR-bewerking van een Rijksregisterbestand. In: Corijn, Martine & Lodewijckx, Edith (2009a)

Uit het onderzoek van Corijn & Lodewijckx (2009a) blijkt dat de leefvorm waarin kinderen na de echtscheiding wonen afhangt van een aantal factoren. Zo speelt de leeftijd van het kind een grote rol. Daarnaast hangt het af van de tijd die verstreken is sinds de echtscheiding. Ook het geslacht van de ouder waar het kind bij verblijft is mee bepalend voor de leefvorm van het kind na echtscheiding.

Er zijn duidelijke verschillen tussen leefvormen van jongere en oudere kinderen na echtscheiding. Hoe ouder de kinderen, hoe kleiner de kans dat ze in een nieuw samengesteld

gezin terechtkomen. Als we kijken naar alleenstaand ouderschap, dan zien we dat hoe ouder de kinderen zijn bij een echtscheiding, hoe meer kans er bestaat dat zij bij een alleenstaande vader wonen. De meeste kinderen die na echtscheiding bij een alleenstaande ouder wonen, verblijven echter bij hun moeder. Bij oudere kinderen (15-17j) van Marokkaanse (21%) of Turkse (27%) afkomst is de kans dat ze bij hun alleenstaande vader wonen veel groter dan bij autochtone kinderen (16%) (Corijn & Lodewijckx, 2009a).

Kinderen van ouders van Turkse en Marokkaanse afkomst wonen meer dan kinderen van autochtone ouders bij een alleenstaande ouder. Na een aantal jaren, als er dus meer tijd verstreken is sinds de echtscheiding, is de kans om als kind van een ouder van Turkse afkomst na een echtscheiding bij een alleenstaande ouder te wonen niet meer hoger dan voor kinderen van autochtone ouders. (Corijn & Lodewijckx, 2009a)

Besluit kinderen en echtscheiding

We kunnen besluiten dat in Vlaanderen heel wat kinderen te maken krijgen met het uit elkaar gaan van hun ouders: meer dan 10% van de kinderen van Turkse en Marokkaanse afkomst en bijna 20% van de autochtone kinderen. In de jongere cohorten zien we de aandelen nog toenemen. Kort na de echtscheiding wonen veel kinderen bij een alleenstaande ouder, meestal de moeder. Een paar jaar later zien we dat veel van deze ouders opnieuw gehuwd of samenwonend zijn, waardoor het kind wederom in een nieuwe gezinssituatie terecht komt. De meest in het oog springende verschillen naar afkomst zijn dat autochtone kinderen veel vaker een echtscheiding van hun ouders meemaken dan kinderen van Turkse en Marokkaanse afkomst en dat autochtone ouders (na een echtscheiding) vaker ongehuwd gaan samenwonen dan de andere ouders. Kinderen van Turkse afkomst zien hun ouders iets vaker uit elkaar gaan dan kinderen van Marokkaanse afkomst.

Algemeen besluit

Deze ZOEM bevat een overzicht van de kwantitatieve data die het onderzoek van Koelet e.a. over echtscheiding bij personen van Turkse en Marokkaanse herkomst heeft voortgebracht. Meer bepaald het hoofdstuk 'Kwantitatief luik: echtscheiding geteld' dat geschreven werd door dr. Martine Corijn en dr. Edith Lodewijckx van de Studiedienst van de Vlaamse regering, vormt de basis voor deze ZOEM. De voornaamste vraag die zij zich stelden aan het begin van het kwantitatief luik van dit onderzoek was of de prevalentie van echtscheiding verschilt naargelang de afkomst van de partners. Belangrijk om te vermelden is evenwel dat de verzamelde gegevens enkel gaan over mensen die tot een echtscheidingsuitspraak zijn gekomen. Er is ook een groep met zware huwelijksproblemen die niet tot een echtscheiding komt door juridische of culturele beperkingen en daardoor buiten beeld blijft in dit onderzoek.

Op basis van de cijfergegevens die de onderzoekers presenteren in de rapporten over dit onderzoek, kunnen we concluderen dat er inderdaad een aantal verschillen zijn naar afkomst wat echtscheiding betreft. In een eerste stap werden de huwelijken geanalyseerd. Daaruit bleek dat er vaker dan vroeger huwelijken worden gesloten tussen partners die niet in hetzelfde land zijn opgegroeid en gesocialiseerd. Onderzoek wees uit dat de kans op echtscheiding groter is bij dit type van huwelijken. Met andere woorden: huwelijksmigranten

van Turkse en Marokkaanse afkomst scheiden vaker uit de echt dan personen van Turkse en Marokkaanse afkomst uit andere migratietypes.

Verder zagen we dat Marokkaanse mannen vaker uit de echt scheiden dan autochtone mannen en mannen van Turkse afkomst. Dit verschil naar afkomst is ook terug te vinden als we kijken naar de echtscheidingscijfers in Turkije en Marokko. In Marokko maakt echtscheiding al langer dan in Turkije deel uit van de cultuur: de echtscheidingscijfers in Marokko liggen duidelijk hoger dan deze in Turkije. Bovendien zien we ook dat er bij Marokkaanse huwelijken die ontbonden worden vaker geen kinderen betrokken zijn dan bij Turkse huwelijken die ontbonden worden. Het echtscheidingsproces bij partners van Turkse en Marokkaanse afkomst lijkt langer te duren dan bij autochtone partners, wat we kunnen afleiden uit de cijfers over de kinderen van ouders die feitelijk gescheiden en officieel uit de echt gescheiden zijn. Dit heeft voor een groot deel te maken met het feit dat bij echtscheiding van personen van Marokkaanse en Turkse afkomst vaak rekening moet worden gehouden met echtscheidingsregels in het land van herkomst en de echtscheiding in beide landen moet worden erkend.

Kort na de echtscheiding wonen de meeste mannen als alleenstaande en de meeste vrouwen als alleenstaande moeder. Een kleinere groep leeft al snel samen met een nieuwe partner; autochtonen vaak ongehuwd, personen van Turkse en Marokkaanse afkomst veel vaker gehuwd. Naarmate de echtscheiding langer geleden is, zien we meer en meer mensen die opnieuw een gezin vormen met een nieuwe partner (en kinderen). Van alle migratietypes wonen vooral personen van Turkse afkomst uit de eerste generatie na een echtscheiding het vaakst opnieuw gehuwd samen met kinderen, terwijl vrouwen van Turkse en Marokkaanse afkomst uit de tussengeneratie vaak als alleenstaande moeder verdergaan.

Een relatief groot deel van de kinderen in Vlaanderen krijgt te maken met een echtscheiding van hun ouders: autochtone kinderen (20%) nog veel vaker dan kinderen van Turkse of Marokkaanse afkomst (13%). Kort na de echtscheiding wonen de meeste kinderen bij hun alleenstaande moeder, maar op langere termijn komen veel kinderen terecht in een nieuw samengesteld gezin. Bij kinderen van Turkse en Marokkaanse afkomst betreft dit vaker een gezin waarin de ouders gehuwd zijn dan bij autochtone kinderen.

Bibliografie

Corijn, Martine & Lodewijckx, Edith (2009a) *Deel 1: Kwantitatief luik: echtscheiding geteld*. in: Koelet, Suzana, Corijn, Martine, Lodewijckx, Edith, Mortelmans, Dimitri & d'Hooge, Anneleen (2009) Echtscheiding van personen van Turkse en Marokkaanse herkomst. Deel 2: Kwantitatieve en kwalitatieve studie. Antwerpen: Steunpunt Gelijkekansenbeleid (UA - UHasselt) ism SVR en Cello.

Corijn, Martine & Lodewijckx, Edith (2009b) *Echtscheiding en leefvorm na echtscheiding in het Vlaamse Gewest: verschillen naar herkomst. Een analyse op basis van Rijksregistergegevens voor volwassenen en kinderen*. Brussel: Studiedienst van de Vlaamse Regering.

Koelet, Suzana, Hermans, Philip, Torfs, Nan & Vanvoorden, Kristien (2009a) ***Echtscheiding van personen van Turkse en Marokkaanse herkomst. Deel 1: Literatuurstudie***. Antwerpen: Steunpunt Gelijkekansenbeleid (UA - UHasselt) ism Universiteit Hasselt en Steunpunt IPR - Vlaams Minderheden Centrum.

Koelet, Suzana, Corijn, Martine, Lodewijckx, Edith, Mortelmans, Dimitri & d'Hooge, Anneleen (2009b) ***Echtscheiding van personen van Turkse en Marokkaanse herkomst. Deel 2: Kwantitatieve en kwalitatieve studie***. Antwerpen: Steunpunt Gelijkekansenbeleid (UA - UHasselt) ism SVR en Cello.